

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

5- åringers behov for hvile i
barnehagen

5-year-olds' need for rest in the kindergarten

Kandidatnummer: 402 & 416

BLUBACH

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Kristine Hjelle

Innleveringsdato: 02.06.2020

Antall ord: 11 734

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

In this bachelor thesis we wanted to elucidate the concept of rest and its place in the kindergarten. The title of the assignment was formulated based on the main issue we chose; How can 5-year-olds need for resting in the kindergarten be taken care of? We interviewed a kindergarten - teacher and 4 children to hear what they thought about the concept of rest and to get an idea of how they worked with it. Our findings show that rest is something that can quickly be set aside because one has more focus on other topics. Nevertheless, we see that the kindergarten - teacher is conscious of arranging the environment for the children so that they have the opportunity to rest when they need it. The children give concrete examples of how they rest, and some of them say that they can get tired in the kindergarten. Our findings also show that children have different needs, and different ways of expressing those needs. Furthermore, we see that how good 5-year-olds are at regulating themselves according to their needs varies. We also see how important it is to see and know each child individually to help and support them in finding the opportunity to rest in different situations.

Innholdsfortegnelse

Innledning	5
Tidligere forskning.....	6
Begrepsavklaring	6
Problemstilling.....	6
Oppgavens oppbygging	6
Teori	7
Hva er omsorg?.....	7
Vårt mandat om å utføre god omsorg	8
Profesjonell kontra privat omsorg.....	8
Relasjonell omsorg.....	9
Asymmetriske relasjoner	10
Vurdering av situasjon og relasjon	11
Metode	11
Metodevalg	11
Valg av deltagere	12
Barneintervju i grupper.....	13
Intervju.....	13
Forskerrollen.....	13
Etiske vurderinger.....	14
Analyse	15
Dataens gyldighet og troverdighet.....	16
Presentasjon av funn	17
Forståelse av hvile.....	17
Barns ansvar for egen hvile.....	18
Strukturert hvile	20
Ustrukturert hvile.....	21

Drøfting	22
Hvordan kan en hvile?	22
Regulering etter kroppens signal	23
Forebyggende arbeid med hvile.....	25
Spontan hvile	26
Relasjonen mellom voksen og barn	28
Konklusjon	29
Litteraturliste:	32
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	35
Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD	40

Innledning

I dagens samfunn går de aller fleste barn i Norge i barnehage. De aller fleste foreldre går ut i jobb etter endt permisjon, og barna blir gjerne levert i barnehagen før arbeidsdagen deres starter, og hentet etter at den er over. 92,2% av alle barn i alderen 1-5 år har plass i barnehage i Norge per Mars 2020. Statistikk fra SSB viser at i 2016 hadde 95,6% av alle barnehager en åpningstid på 9 timer eller mer. Hvor lenge barn er i barnehagen varierer naturligvis, men 96,6% av alle barn i barnehagen har en oppholdstid på 41 timer eller mer per uke i 2019. Dette tilsvarer i overkant 8 timer om dagen (Statistisk sentralbyrå [SSB], 2020).

Ut i fra statistikken som vi viser til her, er det grunn til å tro at behovet for hvile er tilstede blant barn i barnehagen. De yngste barna i barnehagen sover gjerne midt på dagen, og noen sover flere ganger i løpet av barnehagedagen, men hvordan legges det opp til at 5-åringene får muligheten til å hvile? Av erfaring har vi observert at de ansatte i barnehagen er gode på å følge opp de yngste barnas behov for hvile og søvn. En ting vi ikke har klart å få like godt øye på er hvordan de legger til rette for hvile med de eldste, som ikke sover i løpet av barnehagehverdagen.

I rammeplanen for barnehagen som kom ut i 2017 står det skrevet at vi skal ta vare på den fysiske omsorgen til barn. Dette innebærer at personalet skal legge opp til at barna skal få ro og hvile ved behov (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Om vi går litt tilbake i tid, til 1995, da den første rammeplanen for barnehagen kom ut, står det skrevet et eget avsnitt for hva hvile er. Det var barnehagen sin oppgave å legge til rette for at barna fikk gode vaner når det kom til helse (Barne- og familiedepartementet, 1995, s. 87). I 2006 kom det en ny rammeplan. Her står det skrevet at personalet skal legge opp dagene med rom for ro og hvile, for at barna skulle klare å være med på aktiviteter (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 36). I rammeplanen for barnehage som kom i 2011, står det skrevet at en skal legge opp til ro for samtaler og undring (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 45). Ved å se på de fire ulike rammeplanene barnehagen har hatt opp igjennom årene, kan en se at hvile blir mindre nevnt de siste årene. Er det ikke lengre behov for barn å få hvile i barnehagen?

Tidligere forskning

Vi har søkt etter tidligere forskning angående hvile for de eldste i barnehagen, og fant en masteroppgave skrevet av Kristin Elvsveen Witrys med tittelen “Hvilestunden. Ja, hvor ble det av den? En kvalitativ studie av hvordan barnehagelærere opplever vilkårene for hvile i barnehagen for barn mellom 3 og 6 år”. Denne oppgaven konkluderer med at hvilestund ikke er en egnet metode for hvile lenger, og kommer med andre eksempel på hvordan det tilrettelegges for hvile blant de eldste i barnehagen (Witrys, 2014, s. 52). Vårt fokus i denne oppgaven er å se på nettopp hvordan barnehagepersonalet tilrettelegger for hvile blant 5-åringer, og hva barna tenker rundt det å finne ro og hvile i barnehagen.

Begrepsavklaring

I denne oppgaven har vi valgt å fokusere på barnas behov for ro og hvile, og ikke søvn. Begrepet hvile kan defineres som å “ta seg en pause, slappe av *hvile seg* etter en anstrengelse” i følge thefreedictionary.com (Lastet ned 14.05.2020). Dette er ikke det samme som søvn, da søvn er en dypere tilstand av hvile (nhi.no, 14.05.2020). Et annet relevant begrep i oppgaven vår er omsorg. Sommer (2014) definerer begrepet omsorg som en relasjon hvor en person er oppmerksom overfor en annen og handler deretter for å dekke en annens behov, som igjen bidrar til at personen har det bra. I dette legger han å vise interesse og engasjement for den andre, samt å vise omtanke (Sommer, 2014, s. 185).

Problemstilling

Problemstillingen vi har valgt å fokusere på er derfor; **Hvordan kan 5 åringer få ivare tatt sitt behov for ro og hvile i barnehagen?** For å finne ut av dette intervjuet vi fire 5-åringer for å finne ut mer om hva barna tenkte om hviling i barnehagen, samt intervjuet en pedagogisk leder om hva vedkommende tenkte om hvile for de eldste.

Oppgavens oppbygging

Oppgaven bygger på Tholins teori om omsorg, der vi kommer dypere inn på ulike aspekter ved omsorgen som utføres i barnehagen. Denne teorien anser vi som relevant for oppgaven fordi den vektlegger de aller mest grunnleggende behovene barn har, og dette gir et innblikk i hvor viktig ro og hvile er i barnehagen. Her kommer vi inn på omsorgsbegrepet, vårt mandat for god omsorg, profesjonell og privat omsorg, relasjonell omsorg, barns medvirkning og det å se barn som subjekt. Videre går vi inn på asymmetriske relasjoner og vurdering av

situasjoner og relasjoner. Deretter gjør vi rede for valg av metode og hvordan vi har gått frem med oppgaven. Videre presenterer vi funnene våre, både av barn og voksne. Tilslutt kommer drøftingen vår som er gjort ut i fra teorien som er gjort rede for, funnene og våres egne tanker og meninger rundt dette, etterfulgt av en konklusjon.

Teori

For å forebygge sykdom og fremme god helse trenger vi et sunt kosthold, fysisk aktivitet og tilstrekkelig med søvn og hvile. I barnehagehverdagen er det de ansatte i barnehagen sin oppgave å passe på at barna får dekket sine behov. Vi vet at trøtte og slitne barn ikke har det bra, og de klarer ikke konsentrere seg om leken. Mangel på søvn og hvile går altså ut over både den psykiske og fysiske helsen (Ask, 2019, s. 63). For å kunne utføre den omsorgen alle barn trenger må en derfor dekke behovet barn har for hvile.

Barnehagelærere er utøvere av profesjonell omsorg, og dette innebærer å kunne dekke enkeltbarns behov samt fellesskapets. Profesjonell omsorg er den omsorgen som gis fra det offentlige, og innebærer både en følelsesmessig distanse slik at en kan ta faglige vurderinger, og nærhet til personen (Tholin, 2003, s. 37). I denne delen av oppgaven støtter vi oss i stor grad på Kristin Tholins tenkning rundt omsorg, og hun er en sentral person innen pedagogisk tenkning.

Hva er omsorg?

Omsorg er et begrep som er allmenn kjent i samfunnet, men hva innebærer egentlig dette begrepet? Pær Nygren mener at omsorgsbegrepet er til stede hele tiden, men kun som en taus kunnskap. Kitt Austgards sier at ordet omsorg blir mye brukt, men lite reflektert rundt. I barnehagen er begrepet brukt mye, men det har et varierende innhold (Tholin, 2014, s. 17).

Et aspekt av omsorg er behovsomsorg, som handler om at personalet i barnehagen skal ivareta barns behov. Dette innebærer både de fysiske og de psykiske behovene deres. De fysiske behovene kan være å få mat, drikke, bytte bleie og få tilstrekkelig med søvn. De psykiske behovene kan være å bli sett, få anerkjennelse og at noen bryr seg. Selve kjernen i

behovsomsorg er at det er barnas behov som skal ligge til grunn for og påvirke arbeidet i barnehagen (Tholin, 2014, s. 92).

Barn har mange ulike behov som må dekkes, og Maslows behovspyramide viser de ulike behovene og hvilke grunnleggende behov som må bli dekket før en kan videreutvikle seg selv. Nederst i pyramiden finner en de fysiologiske behovene, som innebærer sult, tørste og søvn. Hvis disse behovene blir dekket, kommer en videre til behovet for trygghet. Deretter kommer behovet for kjærlighet og tilhørighet, anerkjennelse og respekt, kunnskaper og forståelse, estetiske behov og behov for selvaktualisering (Lillemyr, 2012, s. 95). Med andre ord, må de fysiologiske behovene bli dekket før en kan klatre videre opp i pyramiden og dekke behovet for blant annet trygghet.

Vårt mandat om å utføre god omsorg

I rammeplanen for barnehagen står det at personalet skal arbeide aktivt med å legge til rette for gode omsorgs relasjoner mellom barna og mellom barn og voksne. Barna skal få den respekten, hjelpen og støtten de har behov for, og de skal oppleve å bli sett og forstått. Det skal være rom for omsorg i barnehagen, slik at barna får kjenne på trygghet og trivsel (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Når man arbeider i barnehage, er man forpliktet til å gjennomføre arbeidet i henhold til samfunnsmandatet. Det er personalets oppgave å reflektere, dokumentere og gjennomføre omsorgsarbeid i barnehagen ut fra rammene barnehageloven og rammeplanen setter for dem (Tholin, 2014, s. 56). Det er viktig at omsorgspraksisen utføres ulikt ettersom barns behov er ulike, og samfunnsmandatet gir rom for mange ulike måter å se og jobbe med rammene i barnehagen på (Tholin, 2014, s. 61).

Profesjonell kontra privat omsorg

Den private omsorgen beskriver Jensen (1990) som intim og nær, og blir gitt av familien til barnet. Denne omsorgen kan ikke erstattes av den profesjonelle omsorgen av personalet i barnehagen. Den omsorgen foreldrene gir er mer verdifull, og kan ikke gis av hvem som helst (Tholin, 2014, s. 63-64). Selv om den profesjonelle omsorgen ikke skal erstatte den private familiære omsorgen, kan den omsorgen personalet i barnehagen gir bidra med andre kvaliteter i barns liv. Denne typen omsorg kan en beskrive som planlagt og regelstyrt, samt distansert. Nortvedt (2001) forklarer at selv om denne omsorgen er distansert, er målet at omsorgen for

den andre skal være ekte. Når en jobber med profesjonell omsorg er det viktig å vite hvor grensene går fra å trenge seg for mye inn på den private omsorgen. Det kan være utfordrende å vise omsorg og nærhet, men samt ha en følelsesmessig distanse, jobbe målrettet og ta faglige, gode vurderinger. Når en jobber med profesjonell omsorg kan en sette seg inn i barns situasjon og deretter gjøre en faglig vurdering av situasjonen barnet er i (Tholin, 2014, s. 64). Personalet i barnehagen skal ha faglige kunnskaper om hva omsorg er og hvordan de skal utføre dette sammen med barn. Kunnskaper, erfaringer og dømmekraft er med på å påvirke den profesjonelle omsorgen som personalet i barnehagen gjennomfører (Tholin, 2014, s. 96).

Relasjonell omsorg

Det er vanskelig å vurdere omsorg uten å rette oppmerksomheten mot den personen som omsorgen er ment til (Tholin, 2014, s. 17). Dette kalles relasjonell omsorg, fordi omsorg alltid skjer i relasjon mellom to eller flere personer (Tholin, 2014, s. 84). I barnehagesammenheng er det alltid viktig å undersøke om de ulike partene i en omsorgssituasjon opplever omsorgen som blir gitt, som omsorg. Løvlie hevder at omsorg blir bestemt underveis av de menneskene som er med i omsorgssituasjonen. Omsorg er noe vi stadig strekker oss mot, og samtidig er barnehagepersonalet pålagt å iverksette og realisere det i barnehagehverdagen (Tholin, 2014, s.17).

I denne relasjonen får barna mulighet til å medvirke, og de blir sett på som subjekt - samt kompetent til å medvirke i en omsorgssituasjon (Tholin, 2014, s. 85). Å se barn som subjekt betyr ifølge Berit Bae å møte hvert barn som et individ som har rett til sine egne meninger, tanker og følelser (Tholin, 2014, s. 86). Dette er grunnlaget for medmenneskelighet og relasjoner i barnehagen. Det går ut på å se barnet som et fullverdig menneske, og ikke fokusere på hva barnet skal bli, men hva det er i det livet de lever i. Å se barn som subjekt er ofte enklere i teori enn å gjennomføre i praksis. For å kunne gjøre dette er det viktig med bevisstgjøring i personalet om hva dette går ut på. Omsorg er ikke bare å dekke de fysiske behovene til barn, men også de psykiske. Ved å se og møte barna med respekt og likeverd, kan barna lære å stole på egne tanker og følelser (Bae, 2007).

Medvirkning er et begrep som har fått plass i rammeplanen for barnehagen. Barna skal få være med å planlegge og medvirke i barnehagehverdagen. Dette gjelder også når det kommer til omsorg. En skal møte hvert barn som et enkelt individ, der hvert barn trenger ulik omsorg i

ulike situasjoner. En viser at en ser og respekterer barnets behov, følelser og tanker, og på denne måten er barn med på å medvirke i omsorgssituasjonene (Tholin, 2014, s. 36). Når en ser og lytter til hva barna har å si både verbalt og nonverbalt, kan en gi rom for barnas innspill og perspektiv. På denne måten viser en respekt for barns opplevelsesverden, altså slik barn opplever omgivelsene rundt seg, tankene og følelsene sine. Ved å gi rom for medvirkning ser en på barna som likeverdige medmennesker, en ser barna som subjekt (Bae, 2007). Det er personalet i barnehagen sin oppgave å lese barns ulike uttrykksformer til å medvirke på. De skal få komme med sine synspunkt på hvordan de synes barnehagehverdagen er, og personalet skal tilpasse måten barna skal få medvirke på ut i fra alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27).

Asymmetriske relasjoner

Relasjoner går ut på det forholdet mennesker har til hverandre. Hver gang vi tar kontakt med andre mennesker, ser en seg selv gjennom dem. For å skape en god relasjon må deltakerne være subjektive. Dette går ut på at begge parter må dele hvordan en opplever omsorgen i relasjonen og selve situasjonen som oppstår mellom deltakerne (Tholin, 2003, s. 54-55). Asymmetriske relasjoner er en relasjon der de menneskene som er i et forhold til hverandre, ikke er likestilt. I barnehagen er det de voksne som har mest kunnskap om hva barna trenger av omsorg. Dette gjør at de har myndighet og makt til å støtte og legge opp til den omsorgen barn trenger (Tholin, 2003, s. 15). Pedagogene har erfaringer og utdanning til å støtte seg på når en skal være en omsorgsgiver. En skal se på omsorgstakeren som medmenneske, der begge parter er likeverdige. I barnehagen vil målet for de voksne være å forsøke å se og møte barnet som subjekt. Selv om det er en asymmetrisk relasjon, skal barna få komme med sine tanker, meninger og følelser. Dette skal vi lytte til, respektere, bekrefte og handle ut fra de erfaringene og kunnskapene en har, slik at en tar valg med fokus på barnets beste (Tholin, 2003, s. 69). Det oppstår mange situasjoner i barnehager der de voksne i barnehagen handler ut fra et syn på barn som objekt. Dette er ofte fordi en glemmer å lytte til barnet, og heller tar et raskt valg. En handler ut fra det en tenker er barnets beste, men glemmer å la barnet påvirke sine egne omgivelser. I rammeplanen for barnehage står det skrevet at personalet skal lytte og være oppmerksomme til barnas ulike måter å uttrykke seg på og møte deres behov for omsorg med respekt og sensitivitet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Det er mange vanskelige situasjoner i barnehagen der de voksne handler ut fra at de vet best. Ved å ha et subjekt-

subjekt-forhold ser en på barnet som kompetent og inkluderer barnet i en samhandling (Tholin, 2003, s. 55).

Vurdering av situasjon og relasjon

I løpet av barnehagelærerutdanningen lærer en hva omsorg er og hvordan en fremmer dette som relasjon. Ute i barnehagene møter en på mange ulike mennesker en skal ha ulike tilnærminger til. Her må en legge opp til ulike praksiser. Enhver situasjon en kommer opp i er unik. Dette gjør at en ikke kan følge en mal, men må ta i bruk skjønnsmessige vurderinger ut fra hvilke erfaringer og kunnskapen en har, og deretter opparbeide seg evne til å improvisere ut fra den situasjonen en er i (Tholin, 2014, s. 105). Når de ansatte i barnehagen skal vurdere en situasjon, reflekterer og drøfter de situasjonen med den kunnskapen og erfaringene de har. Ved å reflektere over eget arbeid, lærer en hele tiden av egne erfaringer og kunnskap. Det å reflektere over egen praksis når det kommer til omsorgssituasjoner, er svært viktig. Dette fordi konsekvensene av dårlig omsorgspraksis kan ha store virkninger for barna som er involvert i situasjonen (Tholin, 2014, s. 105). Når det ikke er bestemte regler og retningslinjer for hvordan en skal handle i bestemte situasjoner, er det viktig å vurdere handlingen ut fra skjønn. Barna har tillit til de voksne om at de skal ta den rette beslutningen. Da må den voksne vurdere situasjonen ut fra de erfaringer en har, faglig kunnskap en besitter og informasjonen en har om situasjonen og de som er i den. En må lytte til de ulike partene, få råd fra kollegene og se det store bildet. For det finnes ingen handlingsplaner for personalets omsorgsarbeid i barnehagen (Tholin, 2014, s. 105).

Metode

Dette kapittelet handler om den metodiske delen av oppgaven. Her vil vi si noe om metodene vi har brukt, og begrunnelsene for dem. Deretter vil vi drøfte hvorvidt valgene og metodene vi har brukt kan regnes som gyldig og relevant.

Metodevalg

Metode er strategien en forsker har for hvordan en vil gå frem (Jacobsen, 2015, s. 15). Vi ønsker at informasjonen vi får, er så lik virkeligheten som mulig. Problemstillingen vår har

lagt grunnlaget for valg av metode, da vi etter å ha formulert problemstillingen måtte finne ut av hvilke metoder som kunne hjelpe oss i å få svar på denne. I denne oppgaven fant vi det hensiktsmessig å utføre noen få intervju av barn, samt en pedagogisk leder, og dette er en kvalitativ metode. Årsaken til dette er at vi ønsket å få frem opplevelser og tanker hos informantene våre. En kvalitativ undersøkelse har gjerne få informanter, hvor informasjonen en får blir samlet som ord (Jacobsen, 2015, s. 145).

Forskjellen mellom kvalitativ og kvantitativ metode er hvor mye rom det er for fleksibilitet. En kvantitativ metode er gjerne lite fleksibel, og det er lettere å sammenligne svarene en får. En kvalitativ metode vil på en annen side være mer fleksibel, og det blir gjerne stilt mer åpne spørsmål. Her får informantene muligheten til å svare med sine egne ord, så detaljert som de selv ønsker. Likevel er det ikke slik at en forskning enten er kvalitativ eller kvantitativ, da den kan være begge deler, og i ulik grad (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17).

Valg av deltagere

Kriteriene vi gikk ut i fra når vi skulle velge ut hvem vi ønsket å intervju, var formålsstyrt. Problemstillingen vår bestemte at det mest hensiktsmessige var å intervju pedagogiske ledere og barn på deres avdelinger. Siden problemstillingen handler om 5 åringer, faller det også naturlig at barna skulle være 5 år. "Formålet med undersøkelsen bestemmer hvem vi bør intervju." (Jacobsen, 2015, s. 180). Barna vi endte opp med å intervju var i alderen mellom 5.5 - 5.11 år.

Planen var å intervju to pedagogiske ledere i to forskjellige barnehager, og til sammen fire barn i disse barnehagene. På grunn av Covid-19 og stenging av barnehager i Norge våren 2020, ble det kun gjennomført intervju med en pedagogisk leder, to barn fra den samme barnehagen, og to barn fra en annen barnehage. Pedagogen vi endte opp med å intervju hadde mer en 10 års erfaring i barnehage, og de siste av disse som pedagogisk leder.

Et av kriteriene vi hadde for barna var informasjon, altså at vi visste at de kunne formulere seg og ville være åpne for å prate med oss. Dette fikk vi hjelp til av de ansatte på avdelingene (Jacobsen, 2015, s. 181).

Barneintervju i grupper

Med barna vi intervjuet ville vi ha gruppeintervju, to og to sammen. Dette gjorde vi for å skape trygghet i en ukjent situasjon. Når en har et gruppeintervju risikerer man at det lettere blir avsporinger eller at noen ikke kommer til ordet. Siden vi kun hadde to og to barn sammen, antok vi at det likevel kom til å bli lettere for oss å komme med noen oppfølgingsspørsmål hvis vi skulle merke at dette skjedde. Både spørsmålene vi stilte barna og rekkefølgen på disse var planlagt på forhånd. Likevel prøvde vi å ta deres perspektiv. Det vi ønsket å komme frem til i intervjuene var hvordan de anså situasjonen og behovene sine, og det var vi klar over at vi ikke har den samme innsikten i som de har selv. Spørsmålene vi planla tok også hensyn til alderen deres, og at det er et tema de selv er eksperter på - da vi var ute etter nettopp deres syn på barnehagehverdagen (Løkken & Søbstad, 2017, s. 116).

Intervju

Intervjuene våre skjedde ansikt - til - ansikt, og var i noe grad strukturert. Vi hadde tidligere formulert og delt ut spørsmålene vi ønsket å prate om til informantene våre, fordi vi har en konkret problemstilling vi ønsker svar på. På samme måte var vi ikke ute etter noen umiddelbar respons som kanskje ikke var mye gjennomtenkt. Vi formulerte spørsmålene våre på en måte som vi mener ikke er for personlig, samtidig som de ga oss muligheten til å få den informasjonen vi trengte til oppgaven. Informantene våre kunne likevel trekke inn hva de selv syntes var relevant for å belyse temaet. "Menneskers erfaringer og oppfatninger kommer best fram når informanten kan være med på å bestemme hva som tas opp i intervjuet" (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78). I intervjuguiden vår var spørsmålene fullt formulert og i den rekkefølgen vi ønsket å stille dem, men fordi informantene våre svarte med egne ord er det likevel et kvalitativt intervju.

Forskerrollen

Forskerrollen er ny for oss, og innebærer både etiske og juridiske aspekter. For å ta denne rollen på best mulig måte, leste vi oss opp på retningslinjer og lovverk vi måtte ta hensyn til. Taushetsplikten, anonymisering, samt å være så nøytrale som mulig underveis i arbeidet ble viktige temaer vi prøvde å rette oss etter. "Et intervju er en relasjon mellom (vanligvis) to deltagere" (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 81). En av disse deltakerne er gjerne forskeren, og det er viktig at en er forberedt før en begynner et intervju. Derfor klargjorde vi noen spørsmål vi ville stille, samt leste oss opp på temaet på forhånd. Samtidig var vi åpne for

å stille oppfølgingsspørsmål under datainnsamlingen hvis det var noe vi syntes var relevant eller interessant som vi ikke hadde tenkt over i forkant, noe som også skjedde.

Vi ønsket å lytte aktivt i intervjuene for å holde en god flyt i samtalen, slik at informantene våre fikk en bekreftelse på at vi lyttet og fulgte med. I tillegg ønsket vi å holde øyekontakt og være bevisst på kroppsspråket vårt, slik at vi kunne skape trygghet og engasjement hos informantene våre. Vi var også klare for å måtte stille noen oppfølgingsspørsmål til informantene våre, hvis det var noe vi ønsket å få oppklart eller utdypet (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 79), noe som også skjedde.

Etiske vurderinger

Dagens forskningsetikk i Norge stiller i all hovedsak tre krav til forholdet mellom den som forsker og dem det forskes på (Jacobsen, 2015, s. 47). Disse er informert samtykke, krav til privatliv og krav på å bli korrekt gjengitt. Med informert samtykke menes det at personen deltar frivillig, har tilstrekkelig med informasjon om hva de samtykker til å være med på, at de har kompetanse til å ta et slikt valg og at de forstår informasjonen de har fått. Dette forutsetter at personen er i stand til å samtykke for seg selv, eller i vårt tilfelle også samtykke for deres barn (Jacobsen, 2015, s. 47). Både de pedagogiske lederne og foreldrene til de barna vi intervjuet, fikk informasjonsskriv og samtykkeskjema. Der sto det hva deltakelsen innebar for dem, hva den skulle brukes til og at det var frivillig å være med. Vi oppfordret også til å stille spørsmål hvis det var noe de ikke forsto eller lurte på. Barna vi intervjuet fikk ikke den samme informasjonen, men fikk noe informasjon om hva vi ville prate om, og de fikk også valget om de ønsket å være med eller ikke.

Kravet til privatliv vurderes gjerne etter; hvor følsom og privat informasjonen som skal samles inn er og hvor lett en kan gjenkjenne personen ut fra dataen (Jacobsen, 2015, s. 47). I våre intervjuer med barna var vi ute etter å finne ut av hva de tenkte rundt det å bli slitne i barnehagen og hviling. Da kom vi også inn på hva de eventuelt gjorde når de trengte å hvile. Dette kan oppfattes som følsomt for noen, men vi ønsket å presisere at vi kun var ute etter å vite om dette var noe de følte i barnehagen, og ikke generelt. Likevel var vi strenge når det kom til anonymisering av dataen og hvordan dette kom til å bli oppbevart, slik at vi minimerte sjansen for at de kunne kjennes igjen etter beste evne. Med pedagogisk leder var vi ute etter å høre hva vedkommende tenkte og gjorde på jobben, som også er privat og personlig. Derfor anonymiserte vi dem når vi transkriberte intervjuene, og oppbevarer informasjonen vi fikk på

en pc med kode. Etter anonymiseringen er den eneste informasjonen som gis om informantene våre at barna gikk i en barnehage i Norge og var 5 år, og at pedagogen var pedagogisk leder i den ene barnehagen. Når prosjektet er fullført vil også all data knyttet til oppgaven slettes. Utenom dette så er også oppgaven meldt til Datatilsynet og vurdert som godkjent.

Analyse

Analyse handler om hva som blir sagt i intervjuene, og hva som kommer frem. For å finne ut av meningen i analysen må en bearbeide og tolke den informasjonen som analysen gir. Spørsmålene i intervjuet har intervjuguiden som grunnlag (Dalland, 2013, s. 178). I denne delen av oppgaven har vi tolket og bearbeidet dataene vi har samlet inn, for å få mer klarhet i hva den viser og for å se hvilke deler av denne som er relevante for problemstillingen vår. Dalland (2013) poengterer viktigheten med å tenke gjennom hva dataene betyr og hvordan den kan forstås (Dalland, 2013, s. 178). Vi prøvde etter beste evne å tolke informasjonen vi fikk så objektivt som mulig, uten å prøve å lene resultatene i en viss retning. Vi stiller oss også kritisk til de konklusjonene vi har gjort, og om disse virkelig gjenspeiler den virkeligheten vi har fått informasjon om.

Vi gjennomførte intervjuene på lydopptaker, som så ble transkribert. Vi ville gjennom transkriberingene få frem det som ble sagt og i hvilken sammenheng det ble sagt i, slik at de enkelte svarene hang sammen med helhetsinntrykket vi fikk av intervjuet. I analysen av transkriberingene har vi valgt å ta ut sitater, for deretter å bearbeide, analysere og utdype disse. Vi valgte å bruke en deskriptiv analyse, og dette innebærer at en koder og kategoriserer det vi har samlet inn av materialet (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 104). Når vi gikk igjennom transkriberingene, skrev vi ned stikkord for hva som ble snakket om i de ulike delene. Deretter delte vi disse stikkordene inn i fire ulike kategorier slik at det ble lettere å presentere funnene samlet på en oversiktlig måte.

Kravet om at informantene blir korrekt gjengitt er noe vi streber etter, men er i alle tilfeller vanskelig å oppnå. "All analyse av data vil være en reduksjon av detaljer og mangfold" (Jacobsen, 2015, s. 52). Selv i transkriberingen ser en ikke toneleiet utsagnet ble sagt i eller kroppsspråket. På grunn av dette streber vi etter å gjengi informasjonen så fullstendig at en

også forstår sammenhengen den er sagt i (Jacobsen, 2015, s. 51-52). Vi ønsker ikke å bruke enkelt sitater som kan misforståes til å bli noe de ikke er ment som. De vi intervjuet hadde muligheten til å få se transkriberingene vi gjorde, og se hvordan vi fremstilte det de sa. Dette var det likevel ingen som benyttet seg av.

Dataens gyldighet og troverdighet

Hensikten med en undersøkelse er å samle inn empiri, og den bør tilfredsstillende to krav; være gyldig og relevant, samt pålitelig og troverdig. Gyldighet og relevans betyr at empirien som blir samlet inn svarer på spørsmålene som er blitt stilt, og det er to ulike typer. Disse kalles intern og ekstern gyldighet (Jacobsen, 2015, s. 16).

Intern gyldighet handler om at resultatene vi trekker frem oppfattes som riktige. Fokuset er på om beskrivelsene er sanne og om sammenhengene er reelle. Dette kommer an på om det er samsvar mellom virkeligheten og vår beskrivelse av denne. Virkeligheten er ikke direkte observerbar, så vi baserer oss på de vi studerer og deres opplevelse av virkeligheten. Da er vi avhengige av at de beskriver virkeligheten i full sannhet. Deretter må gjengivelsen og tolkningen av denne informasjonen vi får være riktig. Til slutt må de konklusjonene vi trekker gjenspeile virkeligheten. (Jacobsen, 2015, s. 228-229).

Kildene våre er informantene, og det de meddeler med oss er det empiriske materialet vi behandler. Pedagogen vi intervjuet kan ha holdt informasjon tilbake, eller beskrevet en mer ønskelig virkelighet enn den som faktisk er der. Dette fordi en vil sette seg selv i et godt lys, eller at en ikke er trygg nok i situasjonen med oss. På samme måte kan det hende at barna ikke klarte å sette ord på hva de faktisk følte på, eller at de ikke ønsket å meddele det. I våre intervju har ikke vi sett at dette har vært tilfelle, uten at vi kan si at det ikke har skjedd.

Ekstern gyldighet handler om hvorvidt eller i hvilken grad en kan bruke resultatene fra undersøkelsen til å anta at det er de generelle resultatene for lignende grupper. Siden vi kun intervjuer en voksen og fire barn, er det vanskelig å si at disse er representative for andre enn seg selv. Generalisering er avhengig av to faktorer; antall enheter og hvordan disse er valgt ut. Jo flere en intervjuer, jo lettere er det å generalisere slik at en kan anta at resultatene er gyldige for flere (Jacobsen, 2015, s. 237-238). Siden vi intervjuet veldig få, vil ikke resultatene og konklusjonene vi gjør være spesielt eksternt gyldige, selv om en kan anta at en

kanskje kunne fått lignende resultater av andre barn i den samme barnegruppen. Siden vi kun undersøker to ulike barnehager, kan det gjerne være helt annerledes i andre barnehager.

Kriteriene for utvalget vårt er gjerne “Et typisk utvalg”. De barnehagene vi har vært i, mener vi er representative for flere barnehager i Norge. Som vi kan se skiller de seg ikke spesielt ut fra mengden, og derfor kan en anta at lignende funn kan bli gjort i flere barnehager.

Når en forskning er pålitelig og troverdig, eller reliabel, betyr det at den er til å stole på. Dette avhenger av hvordan undersøkelsen blir gjennomført. Hvis undersøkelsen er gjennomført på en måte som skaper tillit, kan en også tenke seg at den samme undersøkelsen vil få lignende resultat om den blir gjennomført en annen gang (Jacobsen, 2015, s. 17). Undersøkelsen vår er reliabel ved at vi ikke prøvde å vinkle spørsmålene vi stilte til å få “ønskede” svar, samt at vi analyserte transkriberingene våre så objektivt som mulig. Vi er også kritiske til vår egen rolle i denne prosessen, og belyser mulige svakheter ved både fremgangsmåten og gjennomføringen vår. En mulig svakhet her kan være at barna svarte så godt de kunne, men det er grunn til å tro at de svarte det de trodde vi har lyst til at de skulle svare.

Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven presenterer vi kategoriene vi delte transkriberingene inn i. Analysen av disse samt transkriberingene er det vi baserer funnene våre på, for å besvare problemstillingen;

Hvordan kan 5 åringer få ivaretatt sitt behov for ro og hvile i barnehagen?

For at det skal være lettere å forstå hvilke informanter som sier hva, vil vi kalle barna B1, B2, B3 og B4. B1 og B2 ble intervjuet sammen og går i samme barnehage som pedagogen. B3 og B4 hører til en annen barnehage, og ble også intervjuet sammen.

Forståelse av hvile

Hva en anser som hvile varierer fra person til person. Når vi snakket med barna om hva de la i begrepet, fikk vi inntrykket av at deres oppfatninger i stor grad var knyttet til det å legge seg ned et sted. Det å ligge var å hvile. B3 og B4 sa at de slappet noe av i barnehagen. Når vi spurte barna om hvordan en kan hvile svarte begge barnegruppene at en kan ligge i sofaen.

Mens B2 nevnte at en både kan slappe av i sofaen og at en kan leke, svarte B1 at vedkommende ikke visste. B4 fortalte at de kunne ligge i sengen eller på sofaen, og bakken ble også nevnt som mulig å ligge på. Dette var B3 enig i. B3 fortalte at når de var slitne kunne de noen ganger få bøker, men at dette ikke alltid var mulig.

Bare at vi ikke får gjøre det så mange ganger. Men når vi blir hentet får vi det, når vi vil. Men vi får, men vi kan bare lese i det for å gjøre noe, noen, når det er bare en her, eller inne flere. Da får vi lese bøker (B3).

Når vi spurte pedagogisk leder om hva vedkommende anså som hvile fikk vi svaret at med tanke på en femåring var hvile å koble ut. Pedagogen poengterte at det å hvile for en femåring ikke nødvendigvis var å ligge på gulvet, men at det kunne være å leke alene eller holde på med rolig lek. Det viktigste var å kunne gå vekk fra alt styret. Behovet for hvile, mente pedagog, var størst på ettermiddagen.

For noen er det å sette seg ned og lese en bok, sette seg i en krok og leke alene. Det varierer sant. Jeg tenker det viktigste er at de får velge selv og at de får koble ut. Det at de ikke trenger å stå opp i det styret hele tiden.

Barns ansvar for egen hvile

I intervjuet kom pedagog inn på at noen barn er bedre enn andre til å kjenne på signalene kroppen gir dem. Noen barn kan trekke seg vekk og finne en rolig aktivitet når de kjenner at de har et behov for ro og hvile. ”De kan bare gå fra en herjelek til å finne dyrekassen og sette seg ned i en krok og leke med den alene. Mens andre bare finner seg en bok og setter seg ned i sofaen og leser litt”.

Videre sier informanten at for noen barn er det å bli inkludert og det å være med på det vennene gjør, viktigere enn å lese signalene kroppen gir dem. De vil ikke gå vekk fra det kjekke som skjer, og da kan krangling oppstå. Barna begynner å slå og krangle med de andre, fordi de ikke klarer å forstå sine egne signaler og klarer ikke takle det på noen annen måte. ”Sant, det er liksom; Aa, jeg orker ikke snakke, jeg er så sliten, så da slår jeg”.

Pedagogen snakket om at det var de voksne i barnehagen sin oppgave å hjelpe barna i å regulere seg selv etter behovene sine, når de ikke fikk det til selv. På denne måten kunne situasjoner som eksempelet viser, unngås. Barn som ikke får regulert seg i løpet av dagen, hadde pedagog erfart at kunne sovne i bilen på vei hjem fra barnehagen. Videre sier

vedkommende at hadde barnet fått hjelp til å lese signalene kroppen ga, skulle en femåring klart å gå hele dagen uten å sove.

Når vi stilte spørsmålet om barna følte seg slitne i barnehagen, fikk vi noe ulike og selvmotsigende svar. B1 og B2 svarte til å begynne med i intervjuet at de ikke ble slitne etter en hel dag med lek i barnehagen. Senere sa B1 at vedkommende var sliten hele tiden i barnehagen, men bare fortsatte å leke selv om. B2 fortalte at vedkommende gikk rett hjem og så på internett etter barnehagen, men at dette ikke var å slappe av. B3 svarte på det samme spørsmålet, og her kom det frem at informanten ble litt sliten etter en dag i barnehagen. Dette var ikke B4 enig i, men fortalte at h*n ble sliten når de var ute. B3 nevnte også det å være sliten i barnehagen, og at en kunne bli sliten under måltider. ”Og noen ganger når vi er trøtte når vi spiser så får vi sove i sofaen” (B3).

I intervjuet med B3 og B4 fortalte barna at når de var slitne ute, gikk de til en voksen for å spørre om de kunne gå inn. Dette fikk de i følge B4 lov til noen ganger, og B3 kom med et eksempel på sist vedkommende fikk komme inn, etter å ha gått til en voksen og spurt. I det andre barnet intervjuet fortalte B1 at vedkommende ikke sa i fra til voksen, men bare fortsatte å leke selv om h*n var sliten.

Pedagogen fortalte at barn som trenger hvile kunne finne seg et rom hvor de kunne sitte alene. Å perle, tegne eller rolige bord aktiviteter ble nevnt som eksempel på aktiviteter som barna tok i bruk i disse rommene. Pedagogen kom med flere eksempel på hvordan de kunne tilrettelegge rommet slik at barna skulle klare å se muligheten til å hvile.

Sånn som nede hos oss så har vi den dukkekroken som ikke er et godt sted å sette seg inn i og sette seg ned å hvile. Men så har vi noen kroker som ikke er noen ting, der ser du, spesielt han ene som finner dyrekassen. Han tar med seg dyrekassen og så setter han seg inn i en krok. Han finner seg en krok; Her kan jeg sitte, her er det ingen. Sant og så får han litt fred. Da er han skjermet, helt og holdent.

Informanten nevnte også at en kunne se at de barna som var slitne, heller satte seg ved de bordene hvor det var minst som skjedde rundt når det kom til bord aktiviteter. Da kunne de la være å bry seg om hva de andre gjorde, fordi de selv var så fokusert på egen aktivitet. På denne måten fikk barnet være i sin egen boble, og fant muligheten for å hvile.

Strukturert hvile

Pedagogen ga flere eksempel på hvordan de jobbet strukturert med hvile i barnehagen, et av disse var tavlen deres. Da hadde de en tavle hvor de voksne hang opp fire ulike aktiviteter, som barna kunne velge fra. På ettermiddagene ble aktivitetene som barna fikk velge, mer rolige bord-aktiviteter. På denne måten fikk barna muligheten til å få ro og hvile, på et tidspunkt som de voksne hadde observert at det var behov for det. Slik fikk barna medvirke ut i fra de voksne sine rammer.

Der de velger på. Da velger vi gjerne vekk de fysiske lekene, å så tar vi de som er rolige bord-aktiviteter. Sant, da er de nødt til å velge en bord aktivitet. Da klarer de mer å roe kroppen, klarer å koble ut. Roe seg ned, sant.

Siden alle barns behov er såpass ulike, poengterte pedagogen viktigheten i å kjenne barna. Det å ta seg tiden til å bli ordentlig kjent med barnet, gjør det lettere å se behovene og tilrettelegge for disse. Da kan en også se behovene tidligere, og barnet får fortere hjelp og støtte til å finne hvilen, i følge pedagogen. Videre fortalte vedkommende at de deler informasjon om barna seg imellom, slik at alle kan få mest mulig lik kunnskap om barna og deres behov. ”Det er jo det vi alltid snakker om vi skal se hele barnet, og hvile er en del av hele barnet. Det trenger hvile, de kan ikke gå på hele tiden”. Når pedagogen fortalte om hvordan de jobbet med hvile ble soner hvor en kunne trekke seg vekk, satt fokus på. Sonene skulle gi mulighet for å kunne sitte alene i lek, slik at de klarte å gå inn i en boble der de ikke trengte å delta med omgivelsene. Likevel poengterte pedagogen at selv om de la opp til mindre grupper rundt bord-aktiviteter, var det ikke alltid at barna fant roen. Da gikk de voksne inn for å hjelpe dem med dette.

Så da ser vi at det er fire stykker som setter seg på samme, som fyrer hverandre opp, så hender det at vi må inn å si at; Nå er det nok tull fra dere, nå kan dere få... Nå kan du gå der, du gå der og du gå der.

Informanten nevnte også at når den nye rammeplanen kom ut pratet de om hvile og hvordan de kunne jobbe med dette med hele personalgruppen. Da delte de inn i storbarns-avdeling og småbarns-avdeling, der de snakket om hvordan de kunne jobbe med hvile med deres aldersgruppe. På begynnelsen av året fortalte informanten også at de gikk gjennom hvert enkelt barn, hvor en som kjente barnet informerte om hvordan barnet var og hvilke behov det hadde.

Hvem er dette? Hva trenger han? Hvordan er han? Og på en del av barna der så kom det opp; Han er veldig sliten på ettermiddagen. Han trenger å roes ned på ettermiddagen. Så da har vi jo det inne der. Da er en litt mer obs på at; Han trenger ikke gå inn å leke med kasser, han kan godt sette seg ned. Og så endrer det seg i løpet av året.

Videre fortalte pedagogen at de ikke tok opp hvert enkelt barns behov flere ganger i løpet av året, men hele gruppens behov. De jobbet også aktivt med forebygging, ved blant annet å finne bord aktiviteter som kunne interessere barna, slik at de ville sitte rolig med disse. Når vi spurte om barna fikk sitte alene, når de hadde behov for å koble ut, fikk vi til svar at pedagogen mente at dette var noe de kunne bli bedre på. Fokuset på samspill og rollelek kunne føre til at behovet for å være alene ble bortglemt.

Der er vi voksne, jeg synes hvertfall, at vi voksne er litt for dårlig på det at vi er så opptatt av dette samspillet og rolleleken og at alle skal få være med at vi glemmer litt at noen har kanskje behov for å være alene litt. Sant, så visst det sitter en alene og leker med dyrene, så kommer det en til bort som har lyst til å være med å leke, så sier han at han har lyst til å leke alene. Så blir det sånn; Nei, du må dele, alle må få være med. Å så glemmer vi at det barnet kanskje hadde behov for å være alene litt. Hvile litt, få koble litt ut. Så det synes jeg vi må jobbe litt mer med.

På spørsmålet om de hadde mål for hvile i barnehagen, kom det frem at de ikke hadde noen nedskrevet. Likevel hadde de et mål om at barna skulle få trekke seg vekk og koble ut ved behov. Pedagogen vektla at de ville gi mulighet for å roe ned kropp og hode, da det krever mye å være i rollelek og fysisk lek. Informanten sa at de sikkert kunne laget mer fysisk rom for hvile, samtidig som at de hadde og gav muligheter for dette.

Ustrukturert hvile

I denne delen av presentasjonen av funn bruker vi begrepet ustrukturert hvile, som en betegnelse på den hvilen som skjer spontant, og som ikke kan planlegges på forhånd. Pedagogen beskriver i intervjuet hvordan ulike barn har ulike måter de hviler på, og at behovene er til ulik tid. Noen trenger å legge seg ned for å kunne hvile, mens andre kan hvile mens de sitter med en aktivitet alene. På grunn av dette mente pedagogen at det var såpass viktig å se hvert enkelt barns behov, og hva nettopp dette barnet trenger for å kunne hvile.

For sant, en femåring, det er ikke alltid så enkelt å si til en femåring at; Nå vil vi at du skal hvile, så nå skal du legge deg ned på gulvet og ligge i ro. Det funker ikke alltid, for de er gjerne ikke på samme sted til samme tid.

Informanten sa også at de av og til måtte si til enkeltbarn at de nå ville finne på noe sammen med dem, for å gi barnet muligheten til å finne roen, når de ikke fikk det til på egenhånd. På denne måten slapp barnet å være i samspill med flere andre, og slapp å ta like mange valg selv.

En ser ofte på ettermiddagen at en setter seg ned og leser litt for enkelte barn. Så sier de; "Nei, jeg har ikke lyst". "Jo, kom igjen. Jeg har så lyst å lese en bok for deg". Så setter de seg ned, og så er de ikke helt med, men de kommer. Så legger de seg inn til deg, og så kjenner du at de blir tyngre og tyngre, legger seg mer og mer inn i deg. "Jaja, du trengte dette du."

Når det kom til å hvile ute sa informanten at det ikke alltid var mulighet til å sende barna som var slitne inn, på grunn av logistikk. Om en gjorde dette ville de andre barna, som ikke ville være ute, også be om å komme inn. Da ville det blitt for mange barn inne. Pedagogen poengterer også at det står i Serviceerklæringen at barna skal være ute hver dag. Siden de ikke alltid kunne sende barna inn, kunne de heller legge opp til aktiviteter ute, som gav mulighet for hvile. Et eksempel som ble nevnt var å sitte i sandkassen, da dette var en aktivitet som ikke krevde så mye fysisk. Å sitte på fanget til en voksen, eller bare det å prate litt, var også noe de kunne gjøre hvis de så at et barn hadde behov for ro og hvile.

Drøfting

I denne delen av oppgaven vil vi drøfte funnene våre, opp mot teorien som vi gjorde rede for, samt våre egne meninger ut i fra dette.

Hvordan kan en hvile?

I presentasjon av funn kan vi se at pedagogen som ble intervjuet, mente at hvile var å koble ut, og ikke nødvendigvis å legge seg ned og sove. Informanten poengterte også at så lenge barna fikk trekke seg tilbake, kunne hvile skje når som helst og hvor som helst. Mens barna assosierte hviling med å legge seg ned og til bestemte steder. Dette kan være fordi barna ikke merker eller er bevisst på at de hviler også på andre måter. Det kan også være at barna føler de hviler best når de får legge seg ned. Uansett så virker det som at barna får muligheten til å trekke seg vekk fra alt støyen, og at barna oppfatter dette som å hvile. Når de voksne tilbyr aktiviteter som gir mulighet for hvile, som for eksempel perling og tegning, kan det hende at

barna ikke er like bevisst på at de har noe behov for å trekke seg tilbake, og at det dermed skjer mer ubevisst. Det er også mulig at barna er gode på å regulere seg selv underveis i løpet av dagen, og at de derfor ikke anser noen aktiviteter som små avbrekk. I så fall kan en tenke seg at barna kanskje trekker seg noe tilbake i slike situasjoner etter behov, mens sofaen heller blir brukt når de ikke har klart eller fått muligheten til dette. Hvis dette er tilfelle så viser det at barna får den hjelpen og støtten de trenger for å ivareta behovene sine, slik som rammeplanen pålegger personalet i barnehagen.

I presentasjon av funn kan en også se at pedagogen snakker om at barna trekker seg vekk til mer skjermede plasser, som tomme rom og kroker. Barna kunne også sette seg med bord aktiviteter på bord der det skjedde minst, her fant de roen med å gå inn i sin egen boble. Tholin (2014) påpeker at personalet i barnehagen har mulighet til å sette seg inn i barnets situasjon og vurdere dette faglig og jobbe ut fra denne vurderingen (Tholin, 2014, s. 64). I uttalelsen til pedagogen kan det virke som at personalet har tatt en vurdering av behovene barna har og tilrettelegger omgivelsene deretter. Her kan det se ut som at personalet bruker sine observasjoner, dømmekraft og faglige kunnskaper til å tilrettelegge for at barna skal få den roen og hvilen de har behov for. Det kan også være at barna klarer og legger opp til hvile selv, og at de har observert omgivelsene rundt, slik at de selv klarer å finne rom for ro.

Ro og hvile er noen av de grunnleggende behovene i Maslows behovspyramide. For at barn skal kunne få utvikle seg gjennom lek og læring må disse behovene bli dekket (Lillemyr, 2012, s. 95). Pedagogen fortalte også at hvordan barn fant ro og hvile i barnehagen var ulikt. En kan spørre seg hvor godt en observerer hvert barns behov for å finne ro i barnehagen. Om en hadde sett på barns utvikling og deltakelse i lek, kan en kanskje finne ut om hvor stort behovet for å trekke seg unna er. Om et barn har vansker med å konsentrere seg i lek, kan vi undre oss om de grunnleggende behovene barnet har er dekket, slik som Maslow sier de må være for å kunne skaffe seg, for eksempel nye kunnskaper og forståelse om omgivelsene rundt.

Regulering etter kroppens signal

I presentasjon av funn kan en se pedagogen snakke om at det er ulikt hvor flinke barn er til å regulere seg selv, og at de voksne i barnehagen måtte hjelpe de barna som trengte å hvile uten å få det til selv. I følge behovsomsorg er det både de fysiske og psykiske behovene til barna som skal være kjernen i arbeidet som gjennomføres i barnehagen (Tholin, 2014, s. 92). De voksne i barnehagen skal kunne se behovene barna har selv om barna sier noe annet. Ved at

en hjelper barna til å regulere mellom å være aktiv og hvile viser den voksne at en ser de fysiske behovene barnet har. Den voksne viser også omsorg gjennom at en bryr seg og viser til barnet at en ser deres behov, som er de psykiske behovene barnet har. Det kan være enkelt å legge opp rolige aktiviteter eller fortelle barnet at den må roe seg ned, men lærer barna å lese signalene kroppen gir på denne måten? På den ene siden kan en tenke seg at barna selv ikke lærer når de må regulere kroppen, da det ikke er nødvendig for dem å lese signalene selv. Dette fordi de voksne alltid sier i fra og derfor trenger ikke barna å lære seg hva signal som viser at kroppen og hodet trenger å slappe av. En kan tenke seg at om de voksne brukte tid på å snakke om hva hvile er og hvilke signal kroppen gir, kan dette føre til mer kunnskap og bevissthet rundt dette.

I barneintervju A kan en se at barna snakker mot seg selv med å si at de ikke var slitne, men senere i intervjuet var de det. Her kan en lure på om barna ikke kjenner til behovene og signalene kroppen gir, eller om de er såpass flinke til å regulere seg selv og at de derfor ikke kjenner behovet for det. Det kan også være at barna var lei av å bli intervjuet eller at de merket at vi var ute etter et annet svar, og derfor svarte at de var slitne. Ved å legge opp til rolige aktiviteter eller å fortelle barna at de må roe seg ned, kan barna likevel lære å regulere seg etter kroppens signal. Når barna blir fortalt at de må roe seg kan de lære å koble følelsen de har opp mot det de blir fortalt at de må gjøre. Gjennom rolige aktiviteter kan barna kjenne at det føles godt å roe seg ned, som igjen kan føre til at de oppsøker disse når de kjenner at de har behov for det. Å si at et barn må roe seg ned må likevel forklares, slik at barn som ikke vet hvordan de skal få til dette, kan lære det. Ved å forklare at en ser at barnet trenger å hvile, og gi dem eksempel på hva de kan gjøre for å finne hvilen, kan det bli lettere for barna å forstå.

Når barna klarer å regulere seg etter behovene sine, er det viktig at de voksne respekterer og støtter dette. Når pedagogen i intervjuet sier at de lett kan glemme hvorfor et barn vil være alene, kan dette påvirke hvordan barna regulerer seg etter signalene kroppen gir. Hvis barna merker at de ikke får lov til å være alene og slappe av, er det mulig at de etter hvert begynner å ignorere signalene, når de ser at de ikke får lov til å gjøre annet. Her tenker vi det er viktig at personalet er bevisst på konsekvensene dette kan ha for barna på både kort og lang sikt. Hvis en er gode på å respektere behovene til barna, vil dette også bidra til at de andre barna kan begynne å gjøre det samme. Da er det viktig at de voksne forklarer at barnet trenger litt ro og hvile. På denne måten kan barna lære at å ha disse behovene er greit, og at vi da må la barnet få lov til dette.

Forebyggende arbeid med hvile

Når vi spurte pedagogen hvordan de jobber med å legge til rette for at barna skulle få ro og hvile i barnehagen var et av svarene at de lagde soner der en kan få ro. Rammeplanen gir rammer som barnehagen må jobbe ut i fra, men det er opp til hver enkelt barnehage hvordan de vil arbeide ut i fra dette (Tholin, 2014, s. 61). Pedagogen viser hvordan de jobber med hvile ut fra rammeplanens føringer når vedkommende beskriver sonene, for å gi barna rom for hvile. Her virker det som at de voksne ser barna som subjekt, og respekterer deres behov og ønsker. Dette fordi de respekterer barnas opplevelser, følelser og tanker, og legger til rette omgivelsene slik at de støtter opp behovene barna har. På denne måten blir valgene barna får, tilpasset behovene og ønskene de har. Det er barnas medvirkning som i stor grad styrer hvilke soner som er tilgjengelige, og hvordan omgivelsene er utformet, for å støtte behovene og ønskene de måtte ha. Denne medvirkningen kan være både verbal eller nonverbal, og det krever at de voksne ser hvert enkelt barn og gruppen i en helhet. Disse sonene virker som et hjelpemiddel for barna, slik at det blir lettere for dem å regulere seg selv og prøve å dekke behovene sine.

Pedagogen nevner også tavlen, der barna kunne velge hvilken aktivitet de skulle være med på. Her kan en også se at de voksne ser barnegruppens behov for å roe seg ned med rolige aktiviteter i perioder i løpet av barnehagedagen. Personalet viser på denne måten at en tar alle barns behov på alvor. På samme måte fungerer sonene som en måte å respektere barnas opplevelsesverden, slik at de barna som fortsatt vil leke med vennene sine får muligheten til det, mens de som er mer slitne også får muligheten til å roe litt ned (Bae, 2007). Det kan virke som at disse sonene er lagt opp etter barnas ulike uttrykksformer for medvirkning, og dette viser i så fall at de ser barnet i det livet de lever i (Bae, 2007).

Å vurdere en gitt situasjon som oppstår i barnehagen krever at personalet har kunnskaper og erfaringer om både lignende situasjoner og om de barna som er i den. Ved å ha en god relasjon til barna og kjenne til deres behov for hvile, blir det lettere å ta hensyn til disse og legge opp dagene deretter. Når en skal ta en vurdering, baserer en da valget en tar på bakgrunn av disse erfaringene og kunnskapene, samt det en vet om barnet og det en får høre av de involverte. Er en ikke sikker på hvilket valg som er mest gunstig er det også nyttig å rådføre seg med andre ansatte for å kunne ta et valg som er gunstig for alle partene individuelt

og gruppen som en helhet. Dette skriver også Tholin (2014) om vurdering av situasjon og relasjon i barnehagen (Tholin, 2014, s. 105).

Når en skal vurdere hvor stor plass hvile skal ha i barnehagehverdagen er det viktig å ha kunnskap om hvert barns behov. Denne informasjonen kan en dele seg imellom i personalgruppen, slik at alle har lik kunnskap om hvert barn. Men når en har fått den informasjonen en trenger, hvordan skal en bruke det? Pedagogen fortalte i intervjuet at de ikke hadde noen skriftliggjorte mål når det kom til hvile, men at de hadde et mål om at barna skulle få den hvilen de trengte likevel. Vi mener at det kunne vært lurt å sette opp felles mål blant personalet, og skriftlig gjøre dette. Når målene er skrevet ned, er det vår oppfatning at det blir jobbet mer aktivt med og at det er lettere for at målet dermed blir reflektert rundt og evaluert. På denne måten vet alle hva en skal strekke seg etter og kan skaffe seg ny kunnskap rundt temaet.

Spontan hvile

Det er ofte de ansatte i barnehagen står oppe i situasjoner hvor de ser at et eller flere barn har et behov for å hvile, uten at det står på noen dagsplan. Da er det viktig at personalet handler for å legge til rette for hvile, slik at disse behovene blir dekket. Dette velger vi å kalle spontan hvile. Når pedagogen forteller om at de deler opp barnegrupper som fyrer hverandre opp og er slitne, kan en stille spørsmål til om dette er den optimale måten å handle på til det beste for alle partene. Hvordan føler det barnet som er slitent seg i en slik situasjon? Blir det å være sliten om til en form for straff, slik at det blir separert fra aktiviteten det vil holde på med, eller vennene det vil være med? Hadde det vært mulig å bruke makten en har som voksen på en annen måte? Kunne en, for eksempel, satt seg ned med barnegruppen, når en ser at et av barna begynner å falle litt ut og trenger en liten hvilepause? I så fall kan en tenke seg at fokuset går litt vekk fra dette barnet, som fortsatt får sitte med følelsen at det ikke går glipp av noe. Kanskje en voksen ved bordet som leser en bok, snakker om hva de skal senere, setter på rolig musikk eller bare spør om det barnet som er sliten vil sitte på fanget. Dette kan gjøre at barna ikke trenger å kjempe om sin plass om å bli inkludert fordi den voksne passer på. Barnet kan bli mer fokusert på seg selv eller den voksne sin rolige stemme. Da får det kanskje muligheten til å få en pause fra de andre barna, og barnegruppen får fortsatt være samlet uten at det behøver å resultere i krangling og slåing på grunn av at noen er slitne. Dette krever likevel at det er nok voksne til stede, som både ser og har muligheten til å gå inn i situasjonen.

Det er også mulig at dette ikke hadde vært nok, og at dette barnet som er slitent ikke hadde klart å slappe av selv med en voksen til å fjerne fokuset, og at det dermed hadde resultert i krangling likevel.

Får en til å legge opp dagene etter hvert barn, samtidig som en ser hele barnegruppen? Når en har kunnskap og kjennskap til barna er det enklere å vite tiden barnet pleier å være sliten. Klarer barnehagen å bruke denne kunnskapen til å legge opp dagene til at barnet får muligheten til å hvile den tiden det pleier å være mest sliten? Det er også ulikt fra dag til dag hvor sliten et barn er. Det kan derfor være viktig å ha gode dialoger med foreldrene for å få kunnskap om barnets søvn eller om de har skjedd noe som kan gjøre at barnet trenger mer hvile den dagen. Det er vår oppfatning at foreldrene er de viktigste samarbeidspartnerne for personalet, og at de er viktige informasjonskilder og ressurser.

Det å ha kunnskap og kjennskap til hvert enkelt barn sier pedagogen er essensielt for å kunne gi barna hjelp og støtte til å hvile, og tilrettelegge for dette. Kjenner en barnet, blir det lettere å legge merke til når en må lage plass til hvile. Ved å ta behovene barna har på alvor viser en at de meningene, tankene og følelsene barnet har blir respektert. Det viser også at det livet de lever i er fullverdig, slik som Tholin (2014) skriver om det å se barn som subjekt. For å se hele barnet må en få kunnskap om de behovene de har. Noen ganger kan en bli sett, men ikke nødvendigvis forstått. Da kan en stille seg undrende til hvorvidt en kan se barnet som subjekt uten å forstå det, samt å ta valg basert på det en tror er det beste for barnet. Her tenker vi at en må finne en balanse mellom å respektere deres tanker og meninger, og det å ta et valg basert på det som er mest gunstig for barnet. Som voksen i barnehagen må en se hele barnet og barnegruppen. Barna og foreldrene har tillit til personalet om at de skal ta valg ut fra deres faglige skjønn.

I Rammeplanen for barnehagen står det skrevet at personalet skal se hvert enkelt barns utvikling og trivsel, samt at en skal se på hele barnegruppa som en helhet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 25-26). Når pedagogen sier at de kartlegger barnegruppen ofte, men ikke nødvendigvis enkeltbarns behov, kan en stille seg undrende til om hvert enkelt barns sine behov for hvile blir sett. Ser personalet det konkrete barnet like godt som om de hadde gått gjennom barn for barn med jevne mellomrom? Er det da en mulighet for at en kun ser de barna som tar størst plass, slik at noen barn faller litt ut? Det er på ingen måte

nødvendigvis slik, men å se barnegruppen og samtidig hvert enkelt barn vil alltid være en balansegang.

Når en ser og forstår hvert enkelt barn tenker vi at det er viktig å legge opp til å tilby aktiviteter eller muligheter for hvile etter det barnet, og ikke at en har noen fasit på hvordan en handler i en slik situasjon. Ikke alle barn finner hvilen ved å få et puslespill, og ikke alle barn får hvilt ordentlig mens de aktivt holder på med en aktivitet. Derfor må en se hvert enkelt barn, og hele tiden jobbe med å prøve å forstå det. På denne måten ser en barnet som subjekt, og jobber ut i fra samfunnsmandatet vårt.

Relasjonen mellom voksen og barn

De voksne har kunnskaper og erfaringer som de kan basere valgene sine på, til barnets beste. Dette viser at barna og de ansatte er i en asymmetrisk relasjon. De voksne bruker makten sin for å prøve å ta hensyn til hva som er det beste både for det enkelte barnet som trenger hvile, samt barnegruppen som en helhet. Som pedagogen kommer inn på, kan barna i øyeblikket overse sine egne signaler fra kroppen. Da er det de voksnes sin oppgave å bruke sin makt i denne relasjonen til det beste for barnet, og hjelpe det til å lytte på disse signalene.

Når pedagogen sier at de dropper noen aktiviteter på ettermiddagen, ser vi at de bruker sin makt for å gi alle barna muligheten til å få hvile, og dermed blir valget de voksne tar basert på barnas behov. Som Tholin (2003) skriver er det mange situasjoner som er vanskelige, der personalet i barnehagen må handle ut fra de kunnskapene og erfaringene de har. Hun nevner også at ved å ha et subjekt-subjekt-forhold, ser en på barnet som kompetent og inkluderer barnet i avgjørelser (Tholin, 2003, s. 55). Her kan vi undre oss om hvorvidt personalet i barnehagen inkludere barna i avgjørelsen om å fjerne disse aktivitetene, og eventuelt hvorfor de ikke gjør det. En mulig forklaring kan være at de voksne ser at barnet ikke ser behovet det har for rolige aktiviteter på ettermiddagen. I så fall tar de voksne en beslutning på vegne av barna, og dette kan vise at de ser på behovene barna har i en helhet. På en annen side kan det hende at de voksne tar beslutningene sine på bakgrunn av at kun et barn i barnegruppen er sliten på ettermiddagen. Er det rett å ta vekk noen aktiviteter fra hele barnegruppen, når det er et mindretall som har behovet for det? I så fall kan en lure på om dette går på bekostning av leken til resten av barnegruppen. Eller tar de voksne de beslutningene de tar på bakgrunn av en annen årsak, som for eksempel at det blir mindre rydding eller at de voksne er slitne?

Likedan ser en at de voksne bruker makten sin når de gir beskjed om at barna må roe seg ned. Pedagogen forteller om et eksempel hvor et barn ikke har lyst til å lese bok, men hvor pedagogen overtalte barnet til å bli med allikevel. Dette viser at pedagogen så behovet dette barnet hadde, selv om det sa noe annet. Da kan en stille spørsmål ved om ikke dette kunne blitt gjort på en annen måte, som ved å forklare hvorfor en vil sette seg ned og lese. På denne måten hadde pedagogen sett på barnet som kompetent. Det kan uansett virke som at pedagogen er oppmerksom og handler for å dekke behovet det ser hos barnet, som er noe av hva Sommer (2014) legger i omsorgsbegrepet.

Pedagogen reflekterer rundt personalet sin praksis når det kommer til å la barna leke alene. Her sier hun at behovet for hvile noen ganger blir bortglemt, når fokuset på samspill og inkludering er større. Det kan være flere årsaker til at behovet for ro og hvile blir glemt bort i arbeidet med femåringer i barnehagen. En av disse kan være at begrepet hvile kun er nevnt en gang i rammeplanen, mens begreper som samspill og inkludering er nevnt flere ganger. Det kan tenkes at denne fordelingen kan føre til at hvile blir mindre arbeidet med og reflektert rundt i barnehagene, som igjen kan føre til at en er mindre bevisst dette behovet. Vi tenker at bevisstgjøring og aktivt arbeid med noe, fører til at en legger fortere merke til det og dette kan gi ro og hvile høyere egenverdi. Som Tholin (2014) skriver om relasjonell omsorg er det viktig å se om omsorgen som blir gitt blir opplevd som omsorg av begge parter (Tholin, 2014, s. 17). Ved å inkludere barnet som vil sitte alene kan dette bli ment som omsorg fra den ene parten, men ikke bli tatt imot som omsorg fra barnet sin side. Derfor mener vi det viktig å kontinuerlig jobbe med relasjonen en har mellom barna og de voksne, slik at en kan være sikrere på at omsorgsarbeidet en utfører i barnehagen, blir oppfattet som omsorg av begge parter. Dette er de voksne sin oppgave, og er en av de viktigste oppgavene en har som ansatt i barnehagen.

Konklusjon

I denne oppgaven har vi gjennom en kvalitativ undersøkelse prøvd å finne ut av hvilket syn på hvile som er ute i barnehagen, og hvordan det tilrettelegges for ro og hvile blant 5- åringer i barnehagen. Vi har også prøvd å finne ut av hva 5- åringer tenker rundt hvile, for å se om det er samspill mellom det den voksne sier, og hva barna sitter igjen med. Vi har intervjuet både

en pedagogisk leder, samt fire barn fordelt på to grupper, for å besvare problemstillingen vår;

Hvordan kan 5- åringene få ivaretatt sitt behov for ro og hvile i barnehagen?

Etter vår forskning sitter vi igjen med inntrykket av at hvile er noe som ikke blir like mye fokusert på blant 5-åringene som for eksempel lek og læring. Mye av arbeidet omkring hvile foregår muntlig, og det er ikke nedskrevne mål omkring det, som igjen fører til at hvile kan bli satt litt til side for andre behov som personalet jobber mer med. Barna viste at de assosierte hvile med bestemte steder og aktiviteter, og hadde varierende svar på om de var slitne i barnehagen. Pedagogen fortalte derimot at det var noen barn en kunne se trengte ro og hvile, spesielt på ettermiddagen. Pedagogen viste ved flere eksempler at vedkommende hadde et reflektert syn på hvile, og at dette ble jobbet med for å tilrettelegge omgivelsene til barna.

I etterkant av å ha jobbet med denne oppgaven over en lengre periode, ser vi at det er flere ting vi kunne gjort annerledes for å muligens løfte oppgaven vår, eller andre måter vi kunne vinklet den på. Først og fremst kunne det vært interessant å få høre noe om pedagogens syn på foreldresamarbeid i henhold til hvile. I den forbindelse hadde det også vært spennende å høre med noen foreldre, om de mente at barna var slitne etter en dag i barnehagen, og kanskje om det var ulikt ettersom hvilken dag det var og hvilke aktiviteter som hadde stått på dagsplanen. Ved å dra inn foreldrene, hadde vi kunnet få enda et perspektiv på problemstillingen vår. Dette kunne vært spennende å arbeide videre med.

Vi merker også at det hadde vært gunstig om vi hadde kommet lenger i arbeidet før vi gjennomførte intervjuene våre. Da kunne vi kanskje formulert enda bedre og flere relevante spørsmål, da vi underveis i arbeidet med oppgaven stadig kom på nye innfallsvinkler og spørsmål som hadde vært interessante å få svar på. Vi kunne også øvd oss mer på å intervju, da dette var helt nytt for vår del. Dette merket vi spesielt når vi jobbet med transkriberingene våre, da vi ser at vi noen ganger lener oppfølgingsspørsmålene våre over til at de kan tolkes som "ønskede" svar, selv om dette aldri var meningen. Dette kan ha påvirket reliabiliteten til oppgaven vår.

For å besvare problemstillingen vår ut i fra denne forskningen samt teorien vi har gjort rede for, kan vi konkludere med at 5- åringene sitt behov for ro og hvile kan bli ivaretatt ved å jobbe systematisk med å se hvert enkelt barn, og deres enkelte behov. Samtidig bør en ha kunnskap om hva hvile er for 5-åringene, samt ha kjennskap til hvordan ulike barn uttrykker dette behovet. Det varierer hvor gode barna er på å regulere seg etter behovene sine, og hvordan

personalet legger merke til disse. Ved å arbeide mer med dette med både barn og personal, kan det føre til at barnas behov blir bedre ivaretatt. På denne måten vil 5-åringene få ivaretatt behovene sine, som igjen kan føre til en bedre hverdag for både barn og voksne.

Litteraturliste:

Ask, C. (2019, 1. november). Inspirasjon og ideer til barnehagen. *Verktøykassa, del 6*, s. 63.

Bae, B. (2007, 10. januar). Å se barn som subjekt: noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Barne - og familiedepartementet. (1995). *Rammeplan for barnehagen*. Hentet fra https://www.nb.no/nbsok/nb/eb2b9a82f02fd128ffdc37f04fac0449?lang=no&fbclid=IwAR3-9DndnpDLnweRLPxiNPAsqx3Rg-byIzFz0MDwS_AzNUSFBWMilHknFD8#43

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt Forlag.

Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving* (5. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Elvsveen, K. (2014). *Hvilestunden. Ja, hvor ble det av den?*. (Mastergradsavhandling, Norges teknisk- naturvitenskapelig universitet). Hentet fra https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/270178/765902_FULLTEXT01.pdf?sequence=1

Jacobsen, D.I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. Utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Kunnskapsdepartementet. (2006). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra

<https://www.nb.no/items/212065ef9ce5f5271766e66cc6061d3e?page=0&searchText=rammeplan%20for%20barnehage>

Kunnskapsdepartementet. (2011). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra

<https://www.nb.no/items/7d88af98f930b6049606eb633ed3245b?page=0&searchText=rammeplan%20for%20barnehage>

Lillemyr, O.F. (2012). *Lek på alvor* (3 utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Norsk Helseinformatikk AS. (2020, 13. mai). Hva er søvn? Hentet fra

<https://nhi.no/kroppen-var/funksjoner/hva-er-sovn/>

Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2011). *Læreren med forskerblick: innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Sommer, D. (2014). *Barndomspsykologi: små barn i en ny tid* (2. Utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Statistisk sentralbyrå. (2020, 13. mars). Hovedtall - barnehager. Hentet fra

<https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige>

The free dictionary. (u.å.). Hentet 14. mai 2020 fra <https://no.thefreedictionary.com/hvile>

Tholin, K.R. (2003). *Etisk omsorg i barnehagen og skolen*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Tholin, K.R. (2014). *Omsorg i barnehagen* (2. Utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

”5- åringers behov for hvile tid i barnehagen”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge hvorvidt 5 åringer får dekt sine behov for hvile i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker å belyse at hvile er en viktig del av omsorgen som barn har krav på, og som vi mener barn har behov for i barnehagehverdagen. Vi vil belyse hvor godt dette omsorgsbehovet blir ivaretatt, og om det er en sammenheng i det pedagogiske ledere tenker kontra hva barna sitter igjen med. Dette er en bachelorgradsoppgave, og opplysningene skal ikke brukes til noen andre formål. Problemstillingen vår er: Hvordan legger pedagogiske ledere opp til at 5 åringer skal få mulighet til å hvile i barnehagen? Forskningsspørsmålene vi ønsker å stille er som følger;

Pedagogisk leder:

1. Hva anser du som ”hvile”?
2. I rammeplanen står det: ”Personalet skal ivareta barnas behov for fysisk omsorg, inkludert behov for ro og hvile” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Hvordan jobber du/dere med dette med 5-åringene?
3. Er dette et tema dere har tatt opp på personalmøte?
4. Hva tenker du om barns muligheter for medvirkning til hvile?
5. Hvordan kan en gi rom for hvile blant 5 åringene?
6. Hva er målene deres/dine når det kommer til hvile for de eldste? Og hvordan opplever du at du når målene dine?

Barn:

1. Kan du fortelle litt om hvordan en dag i barnehagen pleier å være?
2. Blir du sliten etter en sånn dag?
3. Hender det at du slapper av i barnehagen?
4. Hva gjør du når du skal slappe av?
5. Evt. tilleggsspørsmål.

Barneintervju

Barneintervjuene vil finne sted i barnehagen, på et eget rom. Dette vil skje i barnehagens åpningstider. Vi vil starte med å informere barna en gang til om hva vi skal gjøre, og hvorfor. Deretter ønsker vi å prate med barna om lydopptakeren, slik at eventuelle spørsmål kan bli besvart. Her får barna igjen muligheten til å trekke sin deltagelse om de ønsker det. Videre vil vi da slå på lydopptakeren og starte intervjuet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen på Vestlandet, campus Bergen – Veileder: Kristine Hjelle

Hva innebærer det for deg å delta?

- Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du/ditt barn er med på et intervju som blir tatt på lydopptak og senere transkribert. Spørsmålene som blir stilt er listet over. Dine/deres svar fra intervjuet blir oppbevart på lydopptaker, som vil være innelåst på HVL etter transkribering. Lydopptakene blir slettet når bacheloroppgaven er vurdert godkjent, ca. 30. Juni 2020. Transkriberingen blir oppbevart elektronisk.
- Vi intervjuer to barn og en pedagogisk leder fra to ulike barnehager i forskningsprosjektet. To og to barn vil bli intervjuet sammen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Barna vi intervjuer kommer til å få alderstilpasset informasjon om prosjektet, samt

valget om de ønsker å delta eller ikke. Vi vil presisere at de ikke trenger å være med mindre de selv ønsker, og at de kan endre mening underveis.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg/ditt barn til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som vil ha tilgang til opplysningene vi samler inn er studentene som skriver oppgaven og bachelor veileder Kristine Hjelle.
- Samtykkeskjemaene vil bli oppbevart separat fra alle andre notater vedrørende prosjektet, og vil være innelåst på HVL. Transkriberingen blir anonymisert etter som den blir skrevet ned. Denne vil bli oppbevart elektronisk.
- Du/ditt barn vil ikke kunne bli gjenkjent i oppgaven, da de eneste personopplysningene som blir oppgitt i oppgaven er:
Barn: Alder og at han/hun går i en barnehage i Norge, hvor en av de andre informantene er pedagogisk leder.
Pedagogisk leder: At han/hun er pedagogisk leder i en barnehage i Norge, hvor to av barna går.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 02. Juni 2020 – men vi ønsker å beholde alle opplysninger frem til oppgaven er vurdert som godkjent ca. 30. Juni 2020. Ved prosjektslutt vil lydopptakene bli slettet, og det samme vil alle andre notater og transkriberinger som er gjort knyttet til prosjektet. Samtykkeskjemaene vil bli makulert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høyskolen på Vestlandet, campus Bergen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høyskolen på Vestlandet ved Kristine Hjelle på telefon: 55 58 58 76.
- Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen (Trine.Anikken.Larsen@hvl.no)
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student nr 1.

Student nr. 2

Kristine Hjelle

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet 5- åringers behov for hvile tid i barnehagen, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med lydopptak/at mitt barn deltar i intervju med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 30. Juni 2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

(Evt. Navn på barn)

Vedlegg 2: Godkjennelse fra NSD

5- åringers behov for hvile i barnehagen.

Referanse
[REDACTED]

Status
Vurdert

Åpne Meldeskjema

Vurdering

Skriv melding her. Vær oppmerksom på at meldingen du skriver blir synlig for din institusjon i Meldingsarkivet og alle som får delt tilgang til prosjektet ditt.

Send melding

N

NSD Personvern

25.02.2020 13:01

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode [REDACTED] er nå vurdert av NSD.

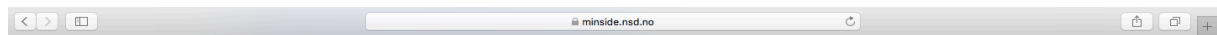
Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 25.02.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.06.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

LOVLIG GRUNNLAG AV UTVALG 1

Behandling av personopplysninger om barnehagebarna i utvalg 1 er samtykket fra foresatte. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være de foresattes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

BARNEHAGEANSATTES TAUSHETSPLIKT

Barnehageansatte har taushetsplikt, og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltelever eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at du er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, navn på skole og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig ved å bruke eksempler under intervjuene. Studenten og de ansatte har et felles ansvar for det ikke kommer frem taushetsbelagte opplysninger under intervjuet. Vi anbefaler derfor at studenten minner barnehageansatte om taushetsplikten før intervjuet startet

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn

minsider.nsd.no

- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTE RETTIGHETER
Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER
NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET
NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: [REDAKERT]
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

NSD Personvern
20.02.2020 12:59
Kvittering på at meldeskjema med referansekode [REDAKERT] er innsendt og mottatt.

NSD Personvern
18.02.2020 15:56
Det innsendte meldeskjemaet med referansekode [REDAKERT] må kompletteres for at NSD kan fortsette vurderingen